

I. Να σχηματίσετε ονοματικά σύνολα συνδυάζοντας τις λέξεις από τις δύο στήλες, όπως στο πρώτο παράδειγμα :

τούς μικρούς	χάλιξ	→	τούς μικρούς χάλικας
τῆς ἰσχυρᾶς	φλόξ	→	
τοῖς λευκοῖς	νῆμα	→	
ταῖς λαμπραῖς	ἐσθής	→	
τοῖς γενναίοις	ἀνήρ	→	
τῆ ἠχηρᾶ	σειρήν	→	
τοῖς λαμπροῖς	ἀστήρ	→	
τῆς μόνης	θυγάτηρ	→	
ᾧ ἀγαθέ	δαίμων	→	
τῶν ἀγρίων	βλέμμα	→	

I. Να συμπληρώσετε τις επόμενες φράσεις με τον κατάλληλο τύπο των λέξεων που βρίσκονται στις παρενθέσεις :

- Οὗτος ἔπεμπεν .....(ἰππεύς, αιτ. εν.) τῷ .....
(**βασιλεύς**).
- Καί ἔσσονται οἱ δύο εἰς ..... (σάρξ) μίαν .
- Δόξα καί πλοῦτος ἄνευ .....(σύνεσις, γεν. εν.) οὐκ ἀσφαλῆ κτήματα.
- Ἡ σιγή .....(ἡ γυνή, δοτ. πληθ.) κόσμον φέρει.
- Ἐν τῷ ἔλει τούτῳ ἰκανός ἀριθμός .....(κώνωψ, γεν. πληθ.) ἐστί.
- Ἄκουσον , ...(θυγάτηρ, κλητ. εν.), καί ἴδε, καί κλῖνον τό οὖς σου.
- Νοῦς ὑγιῆς ἐν .....(σῶμα, δοτ. ενικ.) ὑγιεῖ.
- Αἰγύπτιοι προσέπλευσαν σύν .....(ἀσπίς, δοτ.πληθ.) ποδήρεσιν.
- Ἄπαντες ἐν ..... (βραχύς, δοτ. εν.) χρόνῳ ἀπέθανον.
- Ὁ γεωργός ἔπληξε τό δένδρον .....(ὄξύς, δοτ. εν.) τῷ πελέκει.
- Κίμων .....(ἐπιφανής) πατρός ἦν.
- Οἱ Θεοπόμπου ἀγροῖ ἦσαν .....(πλήρης) ὄπωρῶν.
- Τῶν .....(εὐδαίμων) πάντες εἰσὶ συγγενεῖς.
- Τό .....(εὐδαίμων) τό ἐλεύθερον, τό δ' ἐλεύθερον τό εὐψυχον.

- Να συμπληρώσετε το επόμενο κείμενο γράφοντας τους κατάλληλους τύπους των λέξεων που βρίσκονται στην παρένθεση :

Ἡ χώρα τῶν Ἰνδῶν ποταμούς .....(εὐρύς, αιτ. πληθ.) καί .....(βαθύς, αιτ. πληθ.) ἔχει. Οὗτοι τάς πηγὰς ἐν τοῖς ὄρεσιν ἔχουσιν, ἔνθα τό ἔδαφος .....(τραχύ, αιτ. εν.) ἐστί. Ἐνταῦθα τό μέν πλάτος τρίπηχύ ἐστί, διπήχεις δέ σχεδόν εἰσὶ τό βάθος.

Προϊόντες δ'..... (εὐρύς, ον. πληθ.) γίνονται καί ..... (παχύς, ον. πληθ.) διά τῆς πεδιάδος φέρονται. Γέμουσι δ'..... (ἡδύς, γεν. πληθ.) ἰχθύων, οὓς οἱ ἀλιεῖς ἐν ..... (βραχύς, δοτ. εν.) χρόνῳ ἀλιεύουσι τὰ ὡά δέ τῶν ἰχθύων ..... (ἡδύ, ονομ. πληθ.) ἐστί. Χειμῶνος οἱ ποταμοὶ τοῖς ..... (γλυκύ, δοτ. πληθ.) ὕδασι καλύπτουσι τὰ .....(εὐρύ, αιτ. πληθ.) πεδία καί ..... (παχεῖα, αιτ. εν.) τὴν γῆν κατασκευάζουσι· φύονται δέ ἄμπελοι εὐβότρυνες. Ἐκ δέ τῶν ἐτησίων βρέχεται ἡ Ἰνδική θερινοῖς ὄμβροις καὶ καρπούς ..... (ἡδύς, αιτ. πληθ.) καὶ ἀφθόνους φέρει. Τρέφει δ' ἡ χώρα καὶ πλῆθος βοῶν καὶ προβάτων, ἃ ..... (παχεῖα, αιτ. πληθ.) τὰς οὐράς ἔχει.

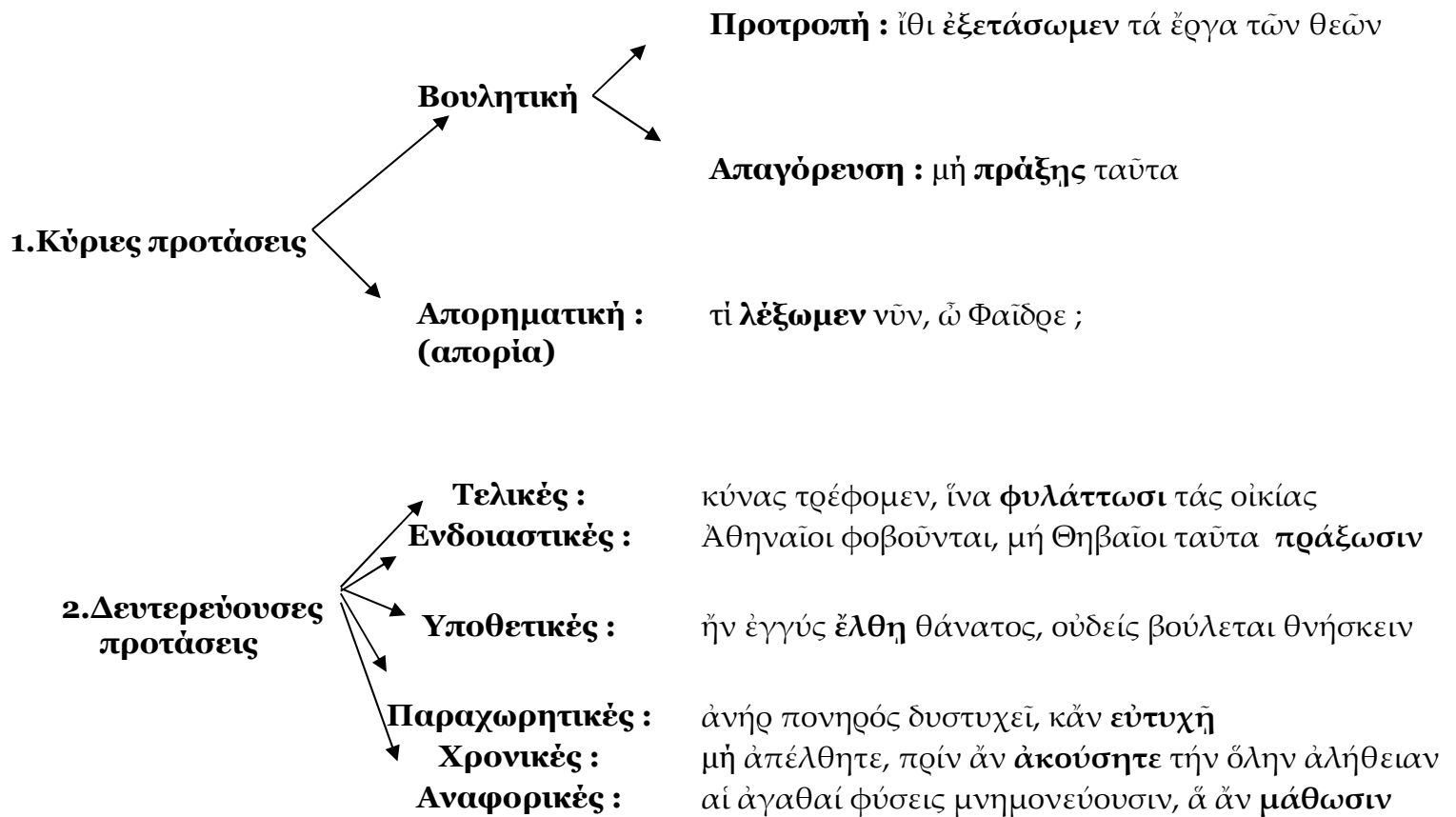
- Να σχηματίσετε ονοματικά σύνολα τοποθετώντας τις λέξεις της Α' στήλης (τριτόκλιτα φωνηεντόκληκτα επίθετα) στον σωστό τύπο, όπως στο παράδειγμα

A'		B'
1. ἡμισυς →	= τῆ	ἡμισεία ὥρα
2. εὐρύς →	= τῶν	πεδίων
3. γλυκύς →	= τοῦ	καρποῦ
4. θῆλυς →	= τῆ	ἀλώπεκι
5. βαθύς →	= τὴν	διώρυγα
6. εὐθύς →	= ταῖς	ὁδοῖς
7. θρασύς →	= τοῖς	νεανίαις
8. ὀξύς →	= τοῦ	πελέκεως
9. παχύς →	= τῶν	ἀγελάδων
10. βραχύς →	= τῶ	χρόνῳ
11. τραχύς	= τὰ	ἐδάφη

III. Να τοποθετήσετε τα ἐπόμενα ονοματικά σύνολα στις πτώσεις που δίνονται σε παρένθεση, ὅπως στο παράδειγμα δ :

α)	ὁ ἀμελής μαθητής	(κλητ. ενικ.) →
β)	ἡ αὐτάρκης πόλις	(δοτ. ενικ.) →
γ)	τό ὑγιές σῶμα	(γεν. ενικ.) →
δ)	τό πλήρες ποτήριον	(γεν. πληθ.) → τῶν πλήρων ποτηρίων
ε)	ὁ ἐλεήμων θυμός	(δοτ. ενικ.) →
στ)	ὁ αὐθάδης νεανίας	(γεν. ενικ.) →
ζ)	ὁ ψευδής λόγος	(δοτ. πληθ.) →
η)	ὁ ἀφρων ῥήτωρ	(κλητ. ενικ.) →
θ)	ὁ ἀγνώμων ἀνήρ	(γεν. πληθ.) →

Η λειτουργία της υποτακτικής στον λόγο

➤ Μερικὲς αξιοσημείωτες αποφθεγματικὲς φράσεις με υποτακτικὴ

- Ἐάν ἦς φιλομαθής, ἔσει πολυμαθής .
- Εὐλαβοῦ τὰς διαβολάς, κἄν ψευδεῖς ᾧσιν.
- Μηδέ δίκην δικάσης, πρὶν ἄμφω μῦθον ἀκούσης.
- Μηδενὶ συμφορὰν ὄνειδίσῃς· κοινὴ γὰρ ἡ τύχη καὶ τό μέλλον ἄορατον.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΕΜΠΕΔΩΣΗΣ

➤ Να συμπληρώσετε τις ἐπόμενες προτάσεις με τον κατάλληλο τύπο των ρημάτων που βρίσκονται στην παρένθεση :

- Κἄν τύραννος ..... (γράφω, ἀορ. υποτακτ.) ταῦτα, νόμος ἐστί ;
- Μή ..... κήρυκα, πρὶν ἂν ..... ἐπιμελῶς ταῦτα. (πέμπω, ἐξετάζω, β' πληθ. ἀορ. υποτακτ.)

- Πρίν ἄν ἀμφοῖν μῦθον .....(ἀκούω, β' εν. αορ. υποτακτ.), οὐκ ἄν δικάσαις.
- Μὴ ἀπέλθητε, πρίν τήν ἀλήθειαν .....(ἀκούω, β' πληθ. αορ.)
- Ἐπειδάν ἡ στρατεία .....(λήγω, γ' ενικό αορ.), εὐθύς ἀποπέμψει αὐτόν.
- Ἐπειδάν .....(ἀκούω, β' πληθ. αορ.), κρίνατε.
- Τὰς ἀρετάς ἐπιτηδεύομεν, ἵνα βίον εὐδαίμονα .....(διάγω, α' πληθ. ενεστ.)
- Πᾶν πράττουσιν, ἵνα μή τούς παῖδας αὐτῶν .....(κολάζω, α' πληθ. αορ.).
- Ἀθηναῖοι φοβοῦνται, μή Θηβαῖοι ταῦτα .....(πράττω, γ' πληθ. αορ.)

➤ Να κυκλώσετε το **γράμμα** που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση κάθε φορά :

κινδυνεύω / γ' ενικό αορίστου : α) κινδυνεύωσιν
β) κινδυνεύση
γ) κινδυνεύσωσιν

πράττω / α' πληθ. αορίστου : α) πράττωμεν
β) πράξητε
γ) πράξωμεν

στρατεύω / β' πληθ. ενεστώτα : α) στρατεύης
β) στρατεύη
γ) στρατεύητε

διώκω / γ' πληθ. αορίστου : α) διώκωσιν
β) διώξωσιν
γ) δεδιωχότες ὦσιν

γράφω / β' ενικό αορίστου : α) γράφης
β) γράφητε
γ) γράψης

πείθω / β' πληθ. αορίστου : α) πείσητε
β) πείθητε
γ) πείθης

IV. Στις επόμενες προτάσεις να γράψετε το ρήμα της παρένθεσης στην υποτακτική (στο πρόσωπο, τον αριθμό και τον χρόνο που σας ζητείται) :

- Τοῖς θεοῖς εὐμενεῖς ἔξομεν, ἦν εὐσεβεῖς .....(εἰμί, α' πληθ. ενεστ.)
- Κἄν τύραννος ..... (γράφω, γ' ενικό αορ.) ταῦτα, νόμος ἐστί;
- Πόλεμος ἔσται, ἦν τάς σπονδάς ..... (λύω, γ' πληθ. παρακ., περιφραστ., αιτιατική θηλυκού).
- Μὴ ἀπέλθητε, πρὶν τὴν ἀλήθειαν .....(ἀκούω, β' πληθ. αορ.)
- Ἐπειδὴν ἡ στρατεία .....(λήγω, γ' ενικό αορ.), εὐθύς ἀποπέμψει αὐτόν.
- Ἐπειδὴν .....(ἀκούω, β' πληθ. αορ.), κρίνατε.
- Τὰς ἀρετὰς ἐπιτηδεύομεν, ἵνα βίον εὐδαίμονα .....(διάγω, α' πληθ. ενεστ.).

Υποτακτική Μέσης Φωνής

1. Όταν πριν από το **-ω** της κατάληξης του ρήματος υπάρχει φωνήεν, ο αόριστος της μέσης υποτακτικής τελειώνει σε **-σωμαι** : παιδεύω → παιδεύσωμαι, δουλεύω → δουλεύσωμαι και ο παρακείμενος σε **-μένος ᾶ** : πεπαιδευμένος ᾶ, δεδουλευμένος ᾶ.

2. Όταν το ρήμα τελειώνει σε **-κω** (= διώκω) , **-γω** (= λήγω) , **-χω** (= ἐλέγχω) , **-ττω** ή **-σσω** (= πράττω), ο αόριστος μέσης υποτακτικής τελειώνει σε **-ξωμαι** : διώξωμαι / λήξωμαι / ἐλέγξωμαι / πράξωμαι / πυρέξωμαι, ενώ ο μέσος παρακείμενος τελειώνει σε **-γμένος** (θηλ. **-γμένη** / ουδ. **-γμένον**) ᾶ : δεδιωγμένος ᾶ / λεληγμένος ᾶ / ἠλεγμένος ᾶ / πεπραγμένος ᾶ, κλπ.

3. Όταν το ρήμα τελειώνει σε **-πω** (= λείπω), **-βω** (= τρίβω), **-φω** (= γράφω), **-πτω** (= κρύπτω), ο αόριστος μέσης υποτακτικής τελειώνει σε **-ψωμαι** : λείψωμαι - τρίψωμαι - γράψωμαι - κρύψωμαι και ο παρακείμενος μέσης φωνής **-μμένος ᾶ** : λελειμμένος ᾶ - τετριμμένος ᾶ - γεγραμμένος ᾶ - κεκρυμμένος ᾶ.

4. Όταν το ρήμα τελειώνει σε **-τω** (= ἀνύτω) , **-δω** (= σπεύδω), **-θω** (= πείθω), **-ζω** (= σχίζω), ο αόριστος μέσης φωνής τελειώνει σε **-σωμαι** : πείσωμαι - σχίσωμαι, κλπ. και ο παρακείμενος μέσης φωνής σε **-σμένος ᾶ**

6.								
----	--	--	--	--	--	--	--	--

1. **δέχομαι** : γ' ενικό αορίστου
2. **τρέπομαι** : γ' πληθυντικό αορίστου
3. **πυρέττομαι** : β' ενικό αορίστου
4. **τάττομαι** : α' πληθυντικό αορίστου
5. **λύομαι** : β' πληθυντικό ενεστώτα
6. **θύομαι** : α' πληθυντικό αορίστου

➤ Το **ὄνομα** που σχηματίζεται :

.....

B. Να συμπληρώσετε τα κενά των επόμενων προτάσεων με τους σωστούς τύπους μέσης υποτακτικής :

- Ξενοφῶν προέτρεπεν αὐτούς , ἵνα .....(ψηφίζομαι, γ' πληθ. αορ.) κατακαῦσαι τάς ἀμάξας.

- Εἰρήνην μή ποιήσησθε, ἐάν .....(λογίζομαι, β' πληθ. ενεστ.) συμφέρειν ὑμῖν πολεμεῖν.

-Πράξομεν ταῦτα, ἦν ὑπό τῶν θεῶν ..... (τάττομαι, α' πληθ. παρακ., αρσεν.) οὕτω πράττειν.

- Ὅρθῶς ποιήσετε , ἦν μή .....(δέχομαι, β' πληθ. αορ.) Ἀγησίλαον.

-Ἐν ταῖς οἰκίαις οἱ ἄνθρωποι ξύλα καίουσιν· ὅταν δ' ..... (ἀναγκάζομαι, γ' πληθ. ενεστ.) ἔξω τῶν οἴκων εἶναι, πυκνοὺς χιτῶνας καὶ χλαίνας ἐνδύονται , τάς δέ κεφαλὰς διφθέραις ἐγκαλύπτουσι.

V. Στις προτάσεις που ακολουθούν να βρείτε το Υποκείμενο των απαρεμφάτων και - όπου υπάρχει - τη δοτική προσωπική:

- Ἔδοξεν αὐτοῖς διαβαίνειν τόν ποταμόν.
- Λέγεται Φίλιππον τελευτῆσαι ἐπ' ἄρχοντος Πυθοδήμου Ἀθήνησιν.
- Δεῖ εἶναι ἡμᾶς καλοὺς πολεμιστάς.
- Θέμις ἐστὶ τὰ πάτρια φυλάττειν.

- Ἐξεστὶν ὑμῖν ἀπέρχεσθαι οἴκαδε.
- Καλὸν ἔστι τὰς τῶν προγόνων ἀρετὰς μιμεῖσθαι.

VI. Να γράψετε το εἶδος της σύνταξης (ταυτοπροσωπία – ετεροπροσωπία) που υπάρχει στις επόμενες προτάσεις:

- Κρίνω σε συμβουλεύειν τούτοις καλῶς.
- Ὁμολογοῦμεν τούτους ἀδίκους εἶναι.
- Προσῆκει ἡμῖν κολάζειν τούς προδότας.
- Ἐξεστὶν ὑμῖν ἀπέρχεσθαι οἴκαδε.
- Βούλομαι πείθεσθαι τοῖς νόμοις.
- Οἱ ἀγαθοὶ οὐ συγχωροῦσι ἑαυτοὺς ψεύδεσθαι.
- Δεῖ τὸν στρατιώτην φοβεῖσθαι μᾶλλον τὸν ἄρχοντα ἢ τούς πολεμίους.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ :

- **Ενρινόληκτα δικατάληκτα επίθετα σε -ων, -ον.**
  - ο Ἐχουν την κλητική του ενικού ὁμοια με το αρχικό θέμα : ᾠ ἐλεῆμον (θέμα : ἐλεημον-)
  - ο Στην ονομαστική ενικού του αρσενικού και του θηλυκού είναι ακατάληκτα και το βραχύ φωνήεν που βρίσκεται πριν από το χαρακτήρα το εκτείνουν σε μακρό : ο - ω (ευδαιμον-) = εὐδαίμων.
  - ο Ὅσα είναι σύνθετα ανεβάζουν κανονικά τον τόνο στην κλητική ενικού αρσενικού – θηλυκού και στην ονομαστική, αιτιατική και κλητική ουδετέρου : ᾠ εὐδαιμον, τό εὐδαιμον. Ὅχι όμως πιο πάνω από την τελευταία συλλαβή του πρώτου συνθετικού : ᾠ ὑψηλόφρον , τό ὑψηλόφρον.
- **Σιγμόληκτα δικατάληκτα επίθετα σε -ης , -ης , -ες**
  - ο Η ενική ονομαστική του αρσενικού και του θηλυκού σχηματίζεται χωρίς κατάληξη , με τροπή του βραχύχρονου φωνήεντος ε (που βρίσκεται πριν από το χαρακτήρα) σε η : ἀληθεσ - = ἀληθής
  - ο Η ενική κλητική του αρσενικού και του θηλυκού και η ενική ονομαστική, αιτιατική και κλητική του ουδετέρου είναι ὁμοιες με το θέμα : ᾠ εὐσεβές , τό εὐσεβές.
  - ο Η δοτική του πληθυντικού υφίσταται απλοποίηση των δύο σ : τοῖς ἀμαθέσ-σι → ἀμαθέσι.
  - ο Τα υπερδισύλλαβα ανεβάζουν τον τόνο στην ενική κλητική του αρσενικού και του θηλυκού και στην ονομαστική, αιτιατική και κλητική του ουδετέρου : ᾠ σύνηθες, τό σύνηθες.

❖ ΕΞΑΙΡΟΥΝΤΑΙ : όσα λήγουν σε -ώδης (λ.χ. εὐώδης, δυσώδης), -ώλης (λ.χ. ἐξώλης [= εντελώς χαμένος], προώλης [= άξιος να χαθεί πριν από την ώρα του], πανώλης [= εντελώς χαμένος / που καταστρέφει τα πάντα]) και -ήρης (λ.χ. μονήρης [= μοναχικός], ξιφήρης [= που έχει ξίφος], ποδήρης [= που φτάνει έως τα πόδια]).

- ο Στη γενική πληθυντικού τονίζονται στην παραλήγουσα παρά τον κανόνα, κατ' αναλογία προς τη γενική του ενικού : τῶν συνήθων, τῶν πλήρων, τῶν εὐώδων.

ΕΛΕΓΧΟΣ ΓΝΩΣΕΩΝ

✚ Να σχηματίσετε **ονοματικά σύνολα** αντιστοιχίζοντας τις λέξεις της Α' στήλης με εκείνες της Β' στήλης, σύμφωνα με το παράδειγμα :

A	B	ΟΝΟΜΑΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ
πλήρης	(τά) πεδία	
ἥμισυς	(τῶν) ἀνθέων	
εὐρύς	(τῶ) μαθητῆ	
γλυκύς	(τοῖς) ποτηρίοις	
εὐώδης	(τῆ) ὥρα	λ. χ. τῆ ἡμισεία ὥρα
ἀμελής	(τοῦ) καρποῦ	
θῆλυς	(τοῦ) νεανίου	
αὐθάδης	(τῆ) ἀλώπεκι	

✚ Να **συμπληρώσετε** τις επόμενες προτάσεις με τον κατάλληλο τύπο των επιθέτων που βρίσκονται στην παρένθεση :

-Πολλάκις οὐκ ἐσμέν .....(μνήμων) τῶν ὑπό τῶν θεῶν παρεχομένων ἀγαθῶν.

-Νίκας τοῖς .....(εὐσεβῆς) κατά βαρβάρων δωρούμενος.

-Ὁ τῶν Ἀθηναίων δῆμος ἐπίστευσε πολλάκις τοῖς .....(ἄφρων) ῥήτορσι .

-Τό σῶμα Κυρίου ὑπό τοῦ Πιλάτου παρεδόθη τῷ
.....(εὐσχήμων) Ἰωσήφ .

-Ὡ .....(ἄφρων) , πρὸς τί τοσαῦτα πλούτη σωρεύεις ;

-Οἱ πλεῖστοι τῶν πλουσίων θυμόν [= καρδιά] .....(ἐλεήμων)
οὐκ ἔχουσι .

- Αἰεὶ φύλαττε τό σῶμα .....(ύγιής) .

- Κύριος ἦν .....(μεγαλοπρεπής)
βασιλείου .

1. Να συμπληρώσετε τον επόμενο πίνακα με τους
τύπους ενεργητικής ευκτικής που ζητούνται :

	Ενεστώτας	Μέλλοντας	Αόριστος
(Σύ)	ἐλέγχοις		
(Οὗτος)	πείθοι		
(Οὗτοι)	κύπτοιεν		
(Ἡμεῖς)	φυτεύοιμεν		
(Ἑμεῖς)	λείποιτε		
(Οὗτος)	σπεύδοι		
(Ἡμεῖς)	ἀποκρύπτοιμεν		
(Οὗτοι)	ταράττοιεν		

2. Να συμπληρώσετε τις επόμενες προτάσεις με τους κατάλληλους
τύπους ενεργητικής ευκτικής :

- Πῶς ἂν _____ (σῶζω, ενεστ.) ὑμεῖς τήν πόλιν ;

- Εὐδηλον ἦν (= ἦταν φανερό) ὅτι νικῶντες οὐδένα ἂν
_____ (φονεύω, γ' πληθ. αορ.)

- Πρὶν ἂν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσης, οὐκ ἂν _____(δικάζω,
αορ.).

- Τίτι ἂν _____ (ἀρέσκω, ενεστ.) πόλις ἄνευ νόμων ;

- Αἰησίλαος κατέλιπεν ἀρμοστήν ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ἵνα τὰς πόλεις
_____ (διαφυλάττω, αορ.).

- Τί ἄν ἄλλο _____ (πράττω, ενεστ.) ἐγώ ;
- Ἐλεγεν ὅτι _____ (λύω, γ' εν. μέλλ.) τὰς σπονδάς.

3. Αφού λύσετε το επόμενο (οριζόντιο) σταυρόλεξο, να γράψετε το όνομα **Αθηναίου φιλοσόφου**, το οποίο σχηματίζεται στην κατακόρυφη στήλη που δείχνει το βέλος :

Ευκτική ενεργητικής φωνής

1											
2											
3											
4											
5											
6											
7											
8											

1. **σπεύδω** : β' πληθυντικό παρακειμένου (μονολεκτικός τύπος)
2. **κωλύω** : α' πληθυντικό αορίστου
3. **σκάπτω** : β' πληθυντικό μέλλοντα
4. **ρίπτω** : γ' πληθυντικό παρακειμένου (μονολεκτικός τύπος)
5. **θαυμάζω** : γ' ενικό αορίστου
6. **στρέφω** : β' πληθυντικό αορίστου
7. **μηνύω** : γ' πληθυντικό μέλλοντα
8. **στέφω** : β' ενικό παρακειμένου (μονολεκτικός τύπος)

4. Να συμπληρώσετε τις ακόλουθες προτάσεις με τους κατάλληλους τύπους **μέσης ευκτικής** :

- Οὐκ ἂν τις ζῶη, εἰ μή _____ (τρέφομαι, ενεστ.).
- Εἶθε οὗτοι _____ (δέχομαι, αόρ.) τὰ δῶρα ταῦτα.
- Ἡρώτων τίς ἢ χώρα εἶη καὶ τίνος ἵπποι _____ (τρέφομαι, ενεστ.)
- Εἶπεν ὅτι _____ (παρατάσσομαι, παρακ.) οἱ σύμμαχοι αὐτοῦ.

- Ἡρώτα διά τί _____ (ὕβριζομαι, ενεστ.) ὑπ' αὐτῶν.

- Εἶπεν ὡς _____ (βουλευομαι, γ' εν. αορ.) καλῶς περί τε τῶν ἰδίων καί τῶν δημοσίων.

- _____ (Πορεύομαι, α' πληθ. ενεστ.) ἄν οἴκαδε, εἴ τις ἡμᾶς μή λυποίη.

5. Αφού λύσετε το επόμενο (οριζόντιο) σταυρόλεξο, να γράψετε το όνομα γνωστού πάμπλουτου τραγικού βασιλιά της Λυδίας, το οποίο σχηματίζεται στην κατακόρυφη στήλη που δείχνει το βέλος :

Ευκτική μέσης φωνής

1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										

1. σκιάζομαι : β' ενικό μέλλοντα
2. κρύπτομαι : γ' πληθυντικό αορίστου
3. πορεύομαι : γ' ενικό αορίστου
4. διώκομαι : β' πληθυντικό αορίστου
5. ἀσπάζομαι : γ' πληθυντικό ενεστώτα
6. κόπτομαι : α' πληθυντικό μέλλοντα
7. ἀσφαλίζομαι : β' ενικό μέλλοντα

6. Να συμπληρώσετε τον επόμενο πίνακα με τους τύπους μέσης ευκτικής που σας ζητούνται

	Ενεστώτας	Μέλλοντας	Αόριστος	Παρακείμενος
Σύ	ταράττοιο			
Οὔτος	σῶζοιτο			
Οὔτοι	διώκοιντο			
Ἡμεῖς	φυλαττοίμεθα			
Ἑμεῖς	πείθοισθε			

Οὗτοι	ἐργάζονται			
Οὗτος	δέχεται			
Ἕμεῖς	κρύπτοισθε			

Β. Στις επόμενες προτάσεις να υπογραμμίσετε τα **αντικείμενα** των ρημάτων :

➤ προκειμένου για **δίπτωτα** ρήματα να σημειώσετε επίσης ποιο είναι **άμεσο** (ΑΑ) και ποιο **έμμεσο** (ΕΑ) αντικείμενο

1. Ὁ θεός τούς ἀγαθούς ἀνθρώπους οὐ λείπει.
2. Ἐν τῷ οἴκῳ ποιμνία καί ζῶα τρέφομεν.
3. Ἡ μωρία δίδωσι ἀνθρώποις κακά.
4. Οἱ βάρβαροι τόν Θεμιστοκλέα μεγίστων δωρεῶν ἤξιωσαν.
5. Διδάσκει σε τήν στρατηγίαν.
6. Οὗτος προσέφερε τοῖς τειχοποιοῖς λίθους.
7. Τῶν μαρτύρων ἀκηκόατε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι.
8. Οἱ πιστοί φίλοι συγκινδυνεύουσι τοῖς φίλοις.
9. Ὁ πόλεμος μεγίσταις συμφοραῖς πάντας περιβάλλει.
10. Γυναιξί κόσμον ἢ σιγή φέρει.

Γ. Να υπογραμμίσετε τα **αντικείμενα** και τα **κατηγορούμενα** των **αντικειμένων** στις επόμενες φράσεις :

- i.* Οὐχί δοῦλον ἑαυτόν ἐκάλει ὁ Ὑπάτιος.
- ii.* Σωκράτης ἠγεῖτο τήν ψυχὴν ἀθάνατον.
- iii.* Ταύτην τήν ὕβριν ἅπαντες ἄνθρωποι δεινοτάτην ἠγοῦνται.
- iv.* Ἀθηναῖοι κρίνουσι Σωκράτη ἔνοχον.
- v.* Ἰδίας νόμιζε τῶν φίλων τὰς συμφοράς.
- vi.* Λακεδαιμόνιοι ἀπέδειξαν τοῦτον στρατηγόν πάντων.
- vii.* Νομίζομεν τούς πολίτας ψυχὴν τῆς πόλεως.

Δ. Να αναλύσετε τις σύνθετες λέξεις του επόμενου πίνακα στα **συνθετικά** τους μέρη :

Σύνθετη λέξη	Α' συνθετικό	Β' συνθετικό
πασίγνωστος		
ἄβατος		
κατάδηλος		
πανίσχυρος		
ἀνίκανος		
ἄσαφής		
ἀξιόπιστος		
ἀναληθής		
ἀκίνητος		
ἀνάξιος		

Α. ΘΕΩΡΙΑ

Απρόσωπα ή **τριτοπρόσωπα** λέγονται τα ρήματα που βρίσκονται συνήθως ή μόνο στο γ' ενικό πρόσωπο και δεν έχουν ως υποκείμενο ένα πρόσωπο ή πράγμα.

Συνηθέστερα απρόσωπα ρήματα είναι τα εξής :

- ✓ **Χρή** (= είναι ανάγκη)
- ✓ **Δει** (= πρόπει)
- ✓ **Προσῆκει** (= αρμόζει)
- ✓ **Δοκεῖ** (= φαίνεται καλό)
- ✓ **Μέλει** (= υπάρχει φροντίδα)
- ✓ **ἔστιν** , **ἔξεστιν** (= επιτρέπεται, είναι δυνατόν)
- ✓ **Πρέπει** , **ἐνδέχεται** , **λέγεται** , **συμβαίνει** , **νομίζεται** , **ἀγγέλλεται**.

Εκτός από τα απρόσωπα ρήματα υπάρχουν και οι **απρόσωπες εκφράσεις**, που σχηματίζονται :

1) από το **ἔστιν** και το ουδέτερο των επιθέτων :

- ✓ **ἄξιόν ἔστιν** (= αξίζει)
- ✓ **δῆλόν ἔστιν** (= είναι φανερό)
- ✓ **δίκαιόν ἔστιν** (= είναι δίκαιο)
- ✓ **εἰκός ἔστιν** (= είναι φυσικό ή επόμενο)
- ✓ **ράδιόν ἔστιν** (= είναι εύκολο)
- ✓ **χαλεπόν ἔστιν** (= είναι δύσκολο)
- ✓ **οἶόν τ' ἔστιν** (= είναι δυνατό)
- ✓ **καλόν ἔστιν**, **φανερόν ἔστιν**, **δυνατόν ἔστιν**

2) με το **ἔστιν** και ένα από τα ουσιαστικά :

- ✓ **ἀκμή ἔστιν** (= είναι η πλέον κατάλληλη στιγμή να...)
- ✓ **θέμις ἔστιν** (= είναι δίκαιο, συνήθεια να ...)

- ✓ *καιρός ἐστιν* (= είναι ευκαιρία, κατάλληλη στιγμή να ...)
- ✓ *χρεών ἐστιν* (= είναι μοιραίο, αναγκαίο, επιβεβλημένο να...)
- ✓ *ώρα ἐστίν* (= είναι κατάλληλος χρόνος να ...)
- ✓ *ανάγκη ἐστίν* (= είναι ανάγκη να ...)
- ✓ *ἐλπίς ἐστιν* (= υπάρχει ελπίδα, προσδοκία να ...)

3) με το ρήμα ἔχει και ένα τροπικό επίρρημα :

- ✓ *ἀναγκαίως ἔχει* (= είναι αναγκαίο)
- ✓ *εὖ ἔχει* (= καλώς ἔχει)
- ✓ *καλῶς ἔχει*

Ένα απρόσωπο ρήμα ή μία απρόσωπη έκφραση μπορεί να πάρει ως υποκείμενο : 1) *ἀναρθρο ἀπαρέμφατο* → Ἐδόκει ἦξειν βασιλέα (= Φαινόταν ότι θα έρθει ο βασιλιάς), 2) *δευτερεύουσα ειδική πρόταση* → **Δῆλον** γάρ ἐστι τοῖς Ὀλυνθίοις ὅτι νῦν οὐ περί δόξης πολεμοῦσι (= Διότι είναι φανερό στους Ολυνθίους ότι τώρα δεν πολεμούν για δόξα), 3) το *αφηρημένο ουσιαστικό* που προέρχεται από το απρόσωπο ρήμα → **Δεῖ** χρημάτων [= ἐνδειά ἐστι χρημάτων].

Οι απρόσωπες εκφράσεις **δῆλόν ἐστιν**, **φανερόν ἐστιν** δέχονται υποκείμενο *μόνον* ειδική πρόταση και όχι *απαρέμφατο* → **Φανερόν ἐστιν** ὅτι τα μέλλοντα προγιγνώσκειν οὐ τῆς ἡμετέρας φύσεώς ἐστιν (= Είναι φανερό ότι δεν είναι στη φύση μας να γνωρίζουμε από πριν τα μέλλοντα).

Συνήθως μετά τα απρόσωπα ρήματα ακολουθεί *δοτική προσωπική του ενεργούντος προσώπου* → Ἐδοξεν αὐτοῖς ἀπιέναι (= Φάνηκε καλό σ' αυτούς να φύγουν).

- Η *δοτική προσωπική*, αν μετατραπεί σε *αιτιατική*, μας δίνει το υποκείμενο του *απαρεμφάτου* → Ἐδοξεν αὐτοῖς ἀπιέναι [= ἔδοξεν ἀπιέναι αὐτούς].

B. ΑΣΚΗΣΕΙΣ

* Στις προτάσεις που ακολουθούν να βρείτε το **Υποκείμενο** των **απαρεμφάτων** και τη **δοτική προσωπική** :

- ο Ἐξεστίν ὑμῖν πορεύεσθαι οἴκαδε.
- ο Οὐ πρόπον σοί ἐστι μή οὐ λέγειν τά δίκαια.
- ο Βέλτιόν ἐστι τοῖς Ἑλλησι θνήσκειν ἢ αἰεί τῷ τυράννῳ δουλεύειν.
- ο Ἐδοξεν αὐτῷ ἐπιστολήν πέμπειν τοῖς Ἀθηναίοις.

- ο Οὐ δυνατόν ἐστὶν ὑμῖν φυλάττειν τὴν πόλιν.
- ο Προσῆκει ἡμῖν ἅπασι κολάζειν τοὺς προδότας.
- ο Νῦν οἷον τέ ἐστὶν (= εἶναι δυνατόν) ἡμῖν εὐεργέτας γίγνεσθαι τῶν Θηβαίων.
- ο Ἔδοξεν Ἀθηναίοις τὸν λιμένα τειχίσαι.
- ο Ἐξεστὶ Κλαζομενίοις ἀσχημονεῖν.
- ο Ἀναγκαῖόν ἐστὶν ἡμῖν πράττειν ταῦτα.

* Να γράψετε τι εἶδος σύνταξης (ταυτοπροσωπία - ετεροπροσωπία) ὑπάρχει στις ἐπόμενες φράσεις :

- Ἀντισθένης ἔλεγεν οὐδένα ἄνθρωπον ἀθάνατον εἶναι.
- Ὅμολογοῦμεν ἄδικοι εἶναι καὶ πλεονέκται.
- Χρὴ πάντας ἡμᾶς τοὺς θεοὺς σέβειν.
- Σωκράτη φασὶν εἶναι πάντων σοφώτατον.
- Τὸν καλὸν καὶ ἀγαθὸν ἄνδρα εὐδαίμονα εἶναι νομίζω.
- Ὅμολογεῖται τὴν πόλιν ἡμῶν ἀρχαιοτάτην εἶναι.
- Οὐ δύναμαι μὴ οὐκ ἐπαινεῖν σε.